

платників, що знаходяться в ньому на обліку.

У розрізі вищенаведених напрямків та показників доцільно оцінювати якість податкового контролю взагалі та ефективність й результативність функціонування органів Державної фіскальної служби зокрема.

Тимченко Олена Миколаївна

д. е. н, професор,

професор кафедри фінансів

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ

МЕНЕДЖМЕНТ ПОДАТКОВОГО БОРГУ ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Незважаючи на те, що великі платники податків домінують у формуванні доходів бюджету, це не знімає питання сумлінності виконання ними податкових зобов'язань. Мова йде про достовірність визначення цієї категорією платників податкових баз, правильність обчислення ними сум податків та своєчасність їх сплати до бюджету. Податкова заборгованість, яка виникає у процесі діяльності великих платників податків потребує відповідних управлінських дій з боку фіскальних органів. Для забезпечення ефективного менеджменту необхідно з'ясувати причини, які генерують невиконання податкових зобов'язань саме цією категорією платників.

На фоні загальних причин виникнення податкового боргу, характерних для будь-якого платника, великі платники податків мають додаткові переваги нарощування прихованого податкового боргу, зумовлені масштабами фінансово-господарської діяльності. Великі обсяги операцій унеможливають

проведення суцільного контролю, враховуючи особливості організації перевірок, зокрема, їх обмежений термін та наявність часового лагу між звітним періодом, який перевіряється, і періодом проведенням перевірки. Усвідомлюючи, що ймовірність виявлення порушень податкового законодавства дуже низька, а іноді й дорівнює нулю, великі платники податків декларують недостовірні дані про об'єкти оподаткування з метою зниження сум податкових зобов'язань, належних сплаті до бюджету.

Наступна причина податкового боргу, характерна саме для великих платників податків, пов'язана з політичним «дахом» через представлення інтересів бізнесу у вищих органах влади та управління. Це забезпечує упевненість не тільки в уникненні покарання за девіантну поведінку великого платника податків, а й в «невиявленні» порушень податкового законодавства взагалі.

Банки, здійснюючи операції з перерахування коштів, забезпечують виведення прихованих від оподаткування великими платниками податків доходів в офшорні юрисдикції. Цьому сприяє держава як суб'єкт податкових відносин, яка через законодавство не виставляє жодних бар'єрів, щоб, забезпечити сплату податків з виведених коштів.

Держава, яка має бути зацікавлена у своєчасному та повному виконанні платниками податкових зобов'язань, не вживає заходів для оцінки прихованого податкового боргу. На законодавчому рівні вона навіть не визнає його існування, адже дефініція податкового боргу, унормована у Податковому кодексі, по суті, відображає лише не сплачену в установлений термін згоджену суму податкового зобов'язання, тобто суму, яку задекларував сам платник, або суму, виявлену під час проведення контрольних заходів, із якою погодився платник.

Облік та аналіз офіційно визнаної частини податкового боргу великих платників податків ведеться в органах державної фіскальної служби. Вихідна інформація систематизована і дає змогу аналізувати динаміку податкового боргу ВВП, його частку у загальній сумі податкової заборгованості, структуру

за видами податків, за галузями господарювання, за регіонами. Загалом результати проведеного аналізу дають підстави для висновку, що ситуація з податковою заборгованістю великих платників податків є контрольованою. Однак проведений аналіз не можна вважати вичерпним.

Зокрема бракує даних про:

- обсяг податкового боргу ВПП в розрізі типів боргу,
- кількість боржників - ВПП в розрізі категорій складності;
- кількість податкових консультацій, наданих ВПП, щодо процедур погашення податкового боргу,
- обсяги погашеного податкового боргу ВПП загалом і за джерелами погашення,
- обсяги списаного податкового боргу.

Оскільки розрахунок відносних показників залежить від інформації про абсолютні показники, то не було змоги розрахувати наступні відносні показники:

- показник виконання плану податкових надходжень ВПП
- показник потенційного виконання плану податкових надходжень ВПП
- темпи приросту кількості податкових консультацій, наданих ВПП, щодо процедур погашення податкового боргу
- частка боржників - ВПП I та II категорій складності в загальній кількості боржників - ВПП
- частка окремого джерела погашення податкового боргу у загальній сумі погашенні податкового боргу ВПП;
 - частка списаного боргу у загальній сумі заборгованості.

Наявність такої інформації дала б змогу поглибити аналіз для прийняття конструктивних управлінських рішень.

Враховуючи, що основну роль з наповнення бюджету виконують великі платники податків, співпрацю з ними необхідно організувати на засадах постійного перебування групи працівників державної фіскальної служби за

місцем діяльності платника. Ця група має виконувати функції консультативного обслуговування, вирішення питань з розстрочення або відстрочення сплати податкових зобов'язань, управління податковим боргом та моніторингу усіх господарських операцій та грошових потоків, охоплюючи питання дотримання правил трансфертного ціноутворення з метою упередження порушень податкового законодавства. Це дасть змогу оперативно вирішувати усі дискусійні питання стосовно тлумачення положень податкового законодавства та їх практичного застосування у конкретних практичних ситуаціях. Якщо платник не ставить на меті умисно ухилитися від сплати податків, то він буде зацікавлений у такій співпраці. Адже своєчасне правильне відображення в обліку податкових наслідків проведених господарських операцій упереджуватиме сплату штрафних санкцій. Реалізація такого підходу сприятиме запровадженню нових засад взаємодії великих платників податків та органів державної фіскальної служби, переходу від каральної моделі податкового контролю до запобіжної порушенням податкового законодавства. Звісно такий спосіб взаємодії не влаштує злісних боржників. У цьому випадку запровадження постійного перебування працівників контролюючих органів за місцем діяльності великого платника податків зробить контрольні заходи результативнішими, адже, за 30 днів, які зараз відводяться на перевірку ВПП, неможливо виявити усі порушення податкового законодавства.

Оприлюднення інформації про ВПП, які мають податковий борг, сприятиме впливу громадськості на боржників, що може виявитися найефективнішим інструментом в управлінні податковим боргом.

Список використаних джерел

1. Десятнюк О. М. Прагматизм виникнення та погашення податкового боргу в Україні / О. М. Десятнюк, В. В. Угрин // Світ фінансів. - 2013. - №2. – С. 7 - 15.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
3. Угрин В. В. Дієвість способів та методів погашення податкового боргу в Україні / В. В. Угрин // Економіст. – 2015 - №4. - С. 19 – 22.